

УДК 378 (3)

Н. Щур, канд. пед. наук

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя (Україна)

**ЗМІСТ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА
ІНОЗЕМНИХ МОВ**

N. M. Shchur, Ph. D. in Education

**THE COMPONENTS OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT COMPETENCY
OF A FOREIGN LANGUAGE LECTURER**

Процеси економічної, політичної та соціокультурної глобалізації зумовлюють трактування освіти як неперервного процесу, що триває впродовж усього життя людини, та є необхідною умовою досягнення соціально-економічного процвітання сучасного суспільства. У зв'язку з цим реалізація ідеї неперервності в освіті є одним з найважливіших чинників поступу та конкурентоспроможності високорозвинених країн.

На основі аналізу наукових праць [1; 2; 3; 4; 5] встановлено, що існує три підходи до тлумачення поняття “неперервна освіта”: освіта протягом усього життя (дошкільна, початкова, середня, вища, післядипломна); освіта дорослих (спеціалізація, стажування, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів); неперервна професійна освіта фахівців (вища та післядипломна). У своєму дослідженні ми розглядаємо неперервну освіту як цілеспрямовану навчально-пізнавальну діяльність педагогів, орієнтовану на формування і систематичний розвиток професійної компетентності (РПК) на етапі вузівської підготовки та впродовж педагогічної діяльності [6, с. 5].

Одним із факторів, який забезпечує ефективне функціонування системи неперервної педагогічної освіти, є створення сприятливих умов для РПК науково-педагогічних працівників, зокрема викладачів іноземних мов. РПК трактуємо як процес неперервних якісних змін у результатах педагогічної діяльності викладача, які виявляються у підвищенні рівня навчальної успішності студентів внаслідок застосування вдосконалених й оновлених компетентностей щодо навчання іноземних мов на практиці [6, с. 5]. Інструментарієм РПК викладача є професійне навчання.

Важливим компонентом, який сприяє ефективному РПК викладача іноземних мов, є компетенція професійного розвитку, складовими якої є наступні вміння:

1. Використовувати дані щодо власної педагогічної діяльності та навчальної успішності студентів з метою здійснення рефлексії викладання й учіння для планування, коригування та вдосконалення процесу навчання іноземних мов.

2. Визначати цілі професійного навчання на основі аналізу:

- показників навчальної успішності студентів;
- даних щодо власної професійної діяльності;
- результатів оцінювання професійного навчання;
- відгуків, наданих колегами, про професійну діяльність.

3. Цілеспрямовано підбирати та ефективно використовувати методи професійного навчання.

4. Впроваджувати результати професійного навчання у педагогічну практику для підвищення навчальної успішності студентів.

5. Систематично застосовувати новітні інформаційно-комунікаційні технології для досягнення визначених цілей професійного навчання.

6. Ефективно співпрацювати з колегами, виявляючи готовність до конструктивного діалогу, сприйняття критики та змін, для покращення результатів власної педагогічної діяльності та навчальної діяльності студентів.

Секція 5. Основні засади формування професійної компетентності у вищій школі

7. Здійснювати на основі власного прикладу позитивний вплив на студентів та колег у процесі спрямування їхньої діяльності на досягнення цілей навчання іноземних мов [6, с. 7].

В основі компетенції професійного розвитку лежить лідерство, співпраця та рефлексія [6; 7; 8; 9]. Лідерство тлумачимо як професійну якість кожного науково-педагогічного працівника, що характеризується вмінням здійснювати позитивний вплив на всіх учасників педагогічної взаємодії у процесі спрямування їхньої діяльності на досягнення цілей навчання, створюючи на основі власного прикладу модель професійної поведінки, яка є взірцем для наслідування. Здатність і бажання до співпраці розглядаємо як обов'язкову професійну характеристику викладача іноземних мов, оскільки публічний характер педагогічної діяльності, готовність педагога до конструктивного діалогу, сприйняття критики та змін є запорукою результативності РПК.

Важливу роль в ефективному здійсненні професійного навчання відіграє рефлексія. Відтак, викладач іноземних мов – це рефлексивний практик, який завжди прагне бути майстром своєї справи, постійно аналізує, оцінює та вдосконалює професійну діяльність для підвищення рівня навчальної успішності студентів, систематично цікавиться сучасними науковими дослідженнями і відкриттями в галузі мовознавства й освіти, впроваджуючи їх результати у педагогічну практику з притаманними науковцю відкритістю до нових ідей та скептицизмом. Рефлексію власної педагогічної діяльності можна проводити за допомогою складання рефлексивного портфоліо, ведення щоденника та інших методів самоспостереження і самоаналізу, розмірковуючи над такими питаннями:

- Що є позитивним та ефективним у його професійній діяльності?
- Що можна зробити для того, щоб досягнути ще кращих результатів?
- Що є негативним та нерезультативним у його професійній діяльності та яким чином уникнути цього у майбутньому [7, с. 63]?

Крім професійної рефлексії, виділяють особистісну, яка має надзвичайно важливе значення. Особистісна рефлексія передбачає здатність особистості до самооновлення та самовдосконалення, усвідомлення цінності збалансованого, повноцінного і наповненого користю життя. Тому вчитель повинен здійснювати свою педагогічну діяльність та розвиток професійних умінь, одночасно узгоджуючи ці процеси з іншими важливими аспектами життя [7, с. 64].

Отже, компетенція професійного розвитку викладача іноземних мов відіграє стрижневу роль у процесі РПК, забезпечуючи його ефективність та цілеспрямованість зокрема, та сприяючи реалізації принципу неперервності освіти загалом.

Література

1. Андрущенко В. П. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: [монографія] / В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн та ін. // за ред. В. Г. Кременя. – К. : Наукова думка, 2003. – 853 с.
2. Десятов Т. М. Тенденції розвитку неперервної освіти в країнах Східної Європи (друга половина ХХ сторіччя) : [монографія] / Т. М. Десятов; за ред. Н. Г. Ничкало. – Видавництво “АртЕк”, 2005. – 427 с.
3. Карпухина А. Е. Мониторинг непрерывного образования: инструмент управления и социологические аспекты: [монография] / А. Е. Карпухина, С. А. Беляков, В. С. Вахштайн, В. А. Галичин и др.; под. общ. ред. А. Е. Карпухиной – Сер. “Мониторинг. Образование. Кадры”. – М. : МАКС Пресс, 2006. – 340 с.
4. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта як світова тенденція // Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. – Черкаси : ВИБІР, 2000. – 322 с.

Секція 5. Основні засади формування професійної компетентності у вищій школі

5. Сисоєва С. О. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження / С.О. Сисоєва, І. В. Соколова. – К. : ВД „ЕКМО”, 2010. – 362 с.
6. Щур Н. М. Підготовка вчителя біології в умовах неперервної педагогічної освіти у США : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Н. М. Щур // Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2014. – 20 с.
7. Early Adolescence Science standards for teachers of students ages 11–15 / [developed by National Board for Professional Teaching Standards]. – 2003. – 69 p.
8. Louis K.S. School-wide professional community / K.S. Louis K. Kruse, H. Marks // In F. Newman and Associates (Eds.), Authentic achievement: Restructuring our schools for intellectual quality. – 1996. – San Francisco, CA : Jossey-Bass. – P. 179–203.
9. Standards for Professional Learning / Learning Forward. [Electronic recourse]. – 2011. – Online at : <http://learningforward.org/standards-for-professional-learning#.UROfm0eCWjY>